

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Redovisning av det statliga utbudet i premiepensionssystemet

1 Sammanfattning

Enligt regleringsbrevet för 2011 ska Pensionsmyndigheten lämna en redovisning av hur ändringarna i det statliga utbudet i premiepensionssystemet har påverkat olika grupper av sparare. Redovisningen är i form av en lägesbeskrivning som jämför spararnas placeringar vid två tidpunkter, den 8 maj och den 31 december 2010.

Sammantaget visar lägesbeskrivningen att införandet av det nya statliga utbudet samt den information som gått ut till premiepensionsspararkollektivet om förändringarna inte har medfört några betydande beteendeförändringar.

Drygt 110 miljarder kronor är placerade i något av de statliga förvaltningsalternativen den 31 december 2010. I stort sett hela beloppet är placerat i AP7 Såfa och utgör ca 26 procent av fondkapitalet i premiepensionssystemet.

Vid samma tidpunkt har 2,7 miljoner pensionssparare sina premiepensionsmedel placerade i Såfa. Det är relativt få sparare som aktivt väljer något av de statliga alternativen, det är ca 2 100 sparare som har valt Såfa aktivt, 2 600 sparare som valt någon av de statliga fondportföljerna och 1 100 sparare som valt någon av de underliggande AP7 Ränte- och AP7 Aktiefonderna. Inflödet till Såfa kommer huvudsakligen från nyspararna, 175 000 nysparare (98 procent av nyspararna) låter sina pensionsmedel placeras i Såfa, medan de övriga går ut på fondtorget.

I stort sett alla sparare som hade sina premiepensionsmedel placerade i Premiesparfonden och Premievals-fonden strax före införandet av det nya statliga utbudet lät sina pensionsmedel föras över till Såfa i samband med att Såfa introduceras.

Under 2010 lämnade sammanlagt 106 000 sparare Premiesparfonden och Såfa, vilket är färre än de 130 000 sparare som lämnade Premiesparfonden under 2009. Av de 57 000 sparare som lämnade Såfa är det drygt 60 procent som överlätit skötseln av premiepensionsportföljen till privata förvaltnings- eller rådgivningsföretag.

Aktiviteten på Pensionsmyndighetens fondtorg har ökat under 2010, men har inte ökat i samma utsträckning som tidigare. En stor del av aktiviteten kan tillskrivas förvaltnings- och rådgivningsföretagen. Drygt 1 000 000 pensionssparare genomförde 4,7 miljoner fondbyten. De utgör ca 17 procent av alla sparare med fondförsäkring inom premiepensionssystemet, eller 28 procent av spararna på fondtorget. Minst 65 procent av dessa sparare anlitar förvaltnings- eller rådgivningstjänster för att sköta premiepensionsportföljen. Det är således 18 procent av de aktiva spararna på fondtorget som anlitar dessa tjänster för att sköta portföljen, medan 10 procent sköter portföljen på egen hand. Ca 48 procent av spararna på fondtorget har aldrig bytt fonder. Denna grupp av sparare har följaktligen aldrig aktivt ändrat

portföljsammansättningen för att t. ex. återbalansera risknivån till den en gång valda nivån. Ca 24 procent av spararna på fondtorget har bytt fonder någon gång, men inte under 2010.

Pensionsmyndigheten bedömer att en del grupper av pensionssparare kan vara i behov av ett bättre stöd för att sköta sin premiepensionsportfölj. Myndigheten verkar för att göra det enklare för spararna att förstå, förutse och kunna påverka sin pension. Myndigheten arbetar därför vidare med att ta fram strategier som förbättrar möjligheterna för pensionsspararna att göra medvetna val och förvalta premiepensionen. I det arbetet ingår bl. a. att överväga innehållet i den information som ska lämnas till spararna, informationens omfattning, kontinuitet och kostnadseffektivitet.

2 Uppdraget

Under maj 2010 introducerades ett nytt statligt utbud i premiepensionssystemet, med anledning av regeringens proposition Ändringar i premiepensionssystemet (prop. 2009/10:44). Enligt regleringsbrevet för 2011 ska Pensionsmyndigheten senast den 1 juni 2011 lämna en redovisning av hur ändringarna i det statliga utbudet påverkar olika grupper av pensionssparare. Pensionsmyndigheten och Regeringskansliet har kommit överens om att lämna öppet för myndigheten att välja tidsperiod för undersökningen samt hur ingående olika grupper av pensionssparare ska studeras.

Spararnas placeringar studeras vid två tidpunkter, den 8 maj och den 31 december 2010. Vid den första tidpunkten observeras pensionsspararnas placeringar innan Pensionsmyndighetens informationsinsats om förändringarna haft möjlighet att påverka spararnas val av portfölj. Den andra tidpunkten är vald för att underlätta eventuella framtida jämförelser. Utifrån dessa tidpunkter jämförs pensionsspararnas placeringar före och efter introduktionen av det nya statliga utbudet. Det innebär att exempelvis pensionsspararnas val och aktivitet inom perioden inte fångas upp.

Med pensionssparare avses i promemorian samtliga individer i premiepensionssystemet, dvs. både sparare i den aktiva sparandefasen och pensionärer, om inget annat anges.¹

3 Förändringarna i det statliga utbudet

Under våren 2010 genomgick det statliga utbudet i premiepensionssystemet stora förändringar. Tidigare utgjordes det statliga utbudet av två globala aktiefonder, Premiesparfonden och Premievalsfonden. Premiesparfonden var inte öppen för aktiva val. I fonden placerades medlen till de pensionssparare som, vid inträdet i premiepensionssystemet, inte valde att placera sina medel på Pensionsmyndighetens fondtorg. Premievalsfonden var däremot öppen för aktiva val och tillgänglig på

¹ I Pensionsmyndighetens årliga rapport Premiepensionen – Pensionsspararna och pensionärerna redovisas delvis motsvarande uppgifter som i denna promemoria. Den främsta orsaken till att sifferuppgifter eventuellt inte överensstämmer beror på att promemorian visar uppgifter som inkluderar både pensionssparare (individer i sparandefasen) och pensionärer (individer som gör eller har gjort pensionsuttag), medan rapporten redovisar uppgifter separat för sparare och pensionärer.

2011-05-31

myndighetens fondtorg. Sjunde AP-fonden tillhandahöll båda fonderna. Utifrån förarbetena till lagen om AP-fonder preciserade Sjunde AP-fonden målet för Premiesparfondens avkastning till att den över tid skulle motsvara den genomsnittliga avkastningen på fondtorget, men med lägre risk.²

Den övergripande benämningen för de produkter som ingår i det nya statliga utbudet är Statens förvaltningsalternativ. AP7 Såfa ersätter både Premiesparfonden och Premievals-fonden, och är numera förvaltsalternativet i premiepensionssystemet. Såfa har en generationsfundsprofil och är öppen för aktiva val. Det nya utbudet omfattar även tre fondportföljer med olika risknivå, AP7 Försiktig, AP7 Balanserad samt AP7 Offensiv. Såfa och fondportföljerna är valbara på Pensionsmyndighetens webbplats, men inte på myndighetens fondtorg. Dessa placeringsalternativ kan inte kombineras med varandra eller med fonderna på fondtorget. Ett alternativ utgör således 100 procent av spararens premiepensionsportfölj.³

Såfa och fondportföljerna består av olika sammansättningar av AP7 Räntefond och AP7 Aktiefond. De är tillgängliga på myndighetens fondtorg och kan kombineras med övriga fonder på fondtorget, men inte med Såfa och fondportföljerna.

Det är Sjunde AP-fonden som administrerar samt förvaltar Såfa, fondportföljerna samt de underliggande ränte- och aktiefonderna.

4 Varför ett nytt statligt utbud?

Regeringen konstaterar i propositionen Ändringar i premiepensionssystemet (prop. 2009/10:44) att pensionsspararnas kunskap och engagemang för förvaltning av premiepensionen är låg. Fram till och med den 31 december 2008 hade ca 58 procent av pensionsspararna gjort ett aktivt val och placerat premiepensionsmedlen i en egen vald portfölj men av dessa sparare är det 48 procent som aldrig har bytt fonder i portföljen. Den sistnämnda gruppen sparare har således aldrig aktivt ändrat portföljsammansättningen för att återbalansera risknivån eller anpassa risknivån till nya förhållanden, t. ex. att spararen har kortare tid kvar till pensionen.

I ett internationellt perspektiv är det en hög andel sparare som aktivt har valt en egen portfölj. Den höga andelen förklaras av att två tredjedelar av spararna gjorde ett aktivt val vid det första valet 2000. Andelen förstagångsväljare har minskat avsevärt sedan dess. År 2007 och 2008 gjorde mindre än 2 procent av förstagångsväljarna ett aktivt val på fondtorget. Således lät drygt 98 procent av förstagångsväljarna sina medel placeras i Premiesparfonden.

Det framgår också att antalet fondbyten har ökat markant över tid men att det är en liten andel av spararna som gör dessa fondbyten. En stor del av ökningen tillskrivs de förvaltnings- och rådgivningsföretag som under senare år regelbundet, mot en avgift, genomför fondbyten åt spararen. År 2004 var det ca 6 procent av

² AP-fonden i det reformerade premiepensionssystemet (prop. 1999/2000:46).

³ Det finns sparare som har en kombination av SÅFA och fonder från fondtorget i sina premiepensionsportföljer. Det beror på att de tidigare har haft en fond på fondtorget som avslutats, och de har inte aktivt placerat om den delen av portföljen. Pensionsmyndigheten har inte kunnat placera medlen i en likvärdig fond hos den tidigare förvaltaren, och då har myndigheten fört över pensionsmedlen i den avslutade fonden till SÅFA.

2011-05-31

premiepensionsspararkollektivet som bytte fonder och det totala antalet fondbyten uppgick till drygt 600 000 fondbyten. År 2008 var det 12 procent av kollektivet som genomförde 3,2 miljoner fondbyten. Uppskattningsvis har närmare hälften av fondbytena under 2008 genomförts av förvaltnings- och rådgivningsföretag.

Lagstiftarens tanke med de nya statliga placeringsalternativen är att utbudet ska vara bättre anpassat till pensionsspararnas kunskaper och engagemang för förvaltningen av premiepensionen. Syftet är att minska risken för systematiskt dåliga utfall, och på så sätt öka möjligheterna till en bättre avkastning på premiepensionskapitalet.

I slutet av 2008 hade ca 42 procent av pensionsspararna sina pensionsmedel placerade i premiepensionssystemets förvalsalternativ. Den relativt höga andelen sparare med placeringar i det förvalda alternativet, och det årliga nettoinflödet till fonden, visar att förvalsalternativet är viktigt för många sparare och kommer att vara viktigt även framöver. Eftersom många sparare dessutom har kvar sina placeringar i det förvalda alternativet under lång tid, ansåg lagstiftaren att utformningen av förvalsalternativet skulle anpassas till dessa förhållanden. Såfa har därför en generationsfundsprofil, vilket innebär att risknivån i Såfa tar hänsyn till pensionsspararnas ålder och därigenom placeringshorisont. Risknivån tar dessutom hänsyn till att premiepensionen är en del av den samlade ålderspensionen. För de flesta åldrar har denna förändring medfört att risknivån i Såfa är högre än risknivån i Premiesparfonden. Avsikten är att ge de sparare som inte är aktiva en möjlighet till högre avkastning på sina premiepensionsmedel, än de skulle förväntats få med Premiesparfonden.

Att Såfa är öppen för aktiva val innebär att en pensionssparare fritt kan flytta sina premiepensionsmedel in och ut ur Såfa, såsom det är möjligt att göra i fonderna på fondtorget. Lagstiftarens tanke med denna valbarhet är att underlätta för spararen att ta steget ut på fondtorget för att försöka sätta samman en egen portfölj och förvalta den själv. De som efterhand känner att de inte har tillräckliga kunskaper eller får förändrade förutsättningar för att själva sköta premiepensionsportföljen har då möjlighet att gå tillbaka till Såfa. Premiesparfonden var inte öppen för aktiva val, vilket innebar att när en sparare gick ut på fondtorget så spärrade denne ut sig från fonden.

Såfa och de andra fondportföljerna är också till för de sparare som vill göra ett aktivt val men inte vill sätta samman en egen portfölj och följa upp denna. Såfa är till för den som vill ha en åldersanpassad riskprofil, och de övriga portföljerna är till för den som vill ha en annan riskprofil. Lagstiftaren ser det statliga utbudet som ett komplement till den växande marknaden av privata rådgivnings- och förvaltningstjänster som pågår vid sidan om premiepensionssystemet.

De underliggande fonderna finns tillgängliga på fondtorget för att ge de pensionssparare som vill vara aktiva på egen hand möjlighet att ta tillvara på de stordriftsfördelar som finns i och med det statliga utbudet, och som slår igenom med låga förvaltningsavgifter för dessa fonder.

2011-05-31

5 Pensionsmyndighetens information om det statliga utbudet

I samband med införandet av det statliga utbudet gick Pensionsmyndigheten ut med information till pensionsspararna om förändringarna. Informationen till spararna var objektiv och neutral, utifrån de kriterier som myndigheten har. Informationsinsatsens omfattning bestämdes efter diskussioner med regeringskansliet och inleddes med en gemensam presskonferens med finansmarknadsministern den 3 maj. Den följdes sedan upp med ett utskick till pensionsspararna i Premiesparfonden och Premievals-fonden den 10 – 11 maj. Utskicket var i form av direktadresserade brev som berättade att fonden skulle avslutas och att pensionsmedlen skulle föras över till Såfa om spararna inte aktivt valde något annat placeringsalternativ. Samtidigt, den 10 – 14 maj, gick information ut till övriga pensionssparare genom att myndigheten annonserade om det nya statliga utbudet i massmedia och hade särskild information på myndighetens hemsida. Myndigheten försökte inte uppmuntra spararna att låta medlen föras över till Såfa eller att välja någon av de statliga fondportföljerna. Myndigheten försökte inte heller påverka spararna att göra ett aktivt val på fondtorget. Den sammanlagda informationskostnaden uppgick till ca 8 miljoner kronor, varav kostnaden för brevutskicken utgjorde den största delen.

Pensionsmyndighetens uppfattning om sin roll som objektiv och neutral informatör baseras på regeringens proposition Pensionsmyndigheten och dess verksamhet (prop. 2008/09:202). Av denna proposition framgår att den enskilde pensionsspararen ofta upplever ett kunskapsunderläge vid information om val av placeringsformer, avgifter och avkastning. Spararens valsituation försvåras av att han eller hon har att förhålla sig till information om pensionen från en mängd olika källor samt till att det finns starka affärsintressen hos marknadsaktörerna. Lagstiftaren anser därför att Pensionsmyndigheten bör stå för en objektiv och neutral information kring frågor om val av fonder, avgifter och avkastning.⁴

6 Aktiviteten på Pensionsmyndighetens fondtorg

Informationen i detta avsnitt är hämtat från Pensionsmyndighetens årliga rapport Premiepensionen – Pensionsspararna och pensionärerna – så gick det 2010. Rapporten beskriver läget i premiepensionssystemet som helhet, med avseende på behållningarna på premiepensionskontona och fördelningen av kapitalet. Rapporten visar också dels värdeutvecklingen i fondrörelsen, den traditionella försäkringen samt för pensionsspararkollektivet, dels kollektivets val av premiepensionsportfölj och aktivitet i premiepensionssystemet.

En stor andel av pensionsspararna byter aldrig fonder

Under 2010 bytte drygt 1 000 000 (890 000 år 2009) pensionssparare fonder vid åtminstone ett tillfälle. Det motsvarar 17 (15) procent av alla sparare med fondförsäkring inom premiepensionssystemet, eller 28 procent av de sparare som är på Pensionsmyndighetens fondtorg.

⁴ Sidan 111, Pensionsmyndigheten och dess verksamhet (prop. 2008/09:202).

2011-05-31

Fram till och med 2010 har ca 48 procent av spararna på fondtorget aldrig gjort ett fondbyte, vilket betyder att de aldrig aktivt har ändrat portföljsammansättningen för att återbalansera risknivå till den ursprungligt valda nivån, eller anpassat risknivån till nya förhållanden som exempelvis att spararen har kortare tid kvar till pensioneringen. De övriga ca 24 procent av spararna på fondtorget har bytt fonder någon gång, men gjorde inte något byte under 2010.

Förvaltningsföretagen bakom en stor del av fondhandeln

Ca 28 procent av pensionsspararna på Pensionsmyndighetens fondtorg genomförde minst ett fondbyte under 2010. Myndighetens beräkningar visar att uppskattningsvis 65 procent av dessa sparare anlitar förvaltnings- eller rådgivningstjänster för att sköta sin premiepensionsportfölj. Det är således 18 procent av spararna på fondtorget som anlitar någon av dessa tjänster och 10 procent som sköter premiepensionsportföljen på egen hand.

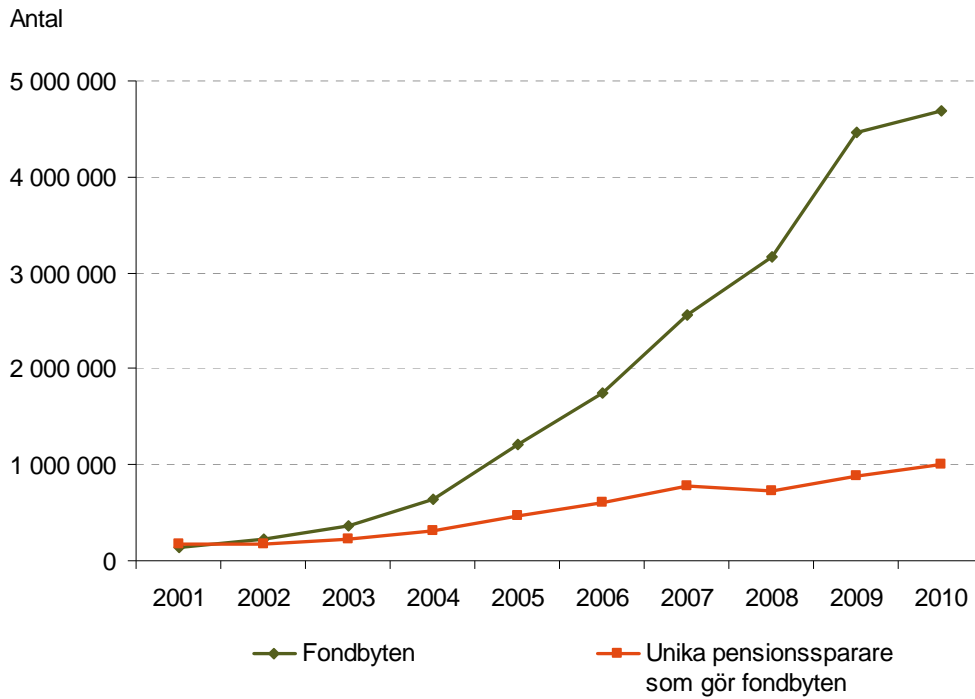
Totalt genomfördes 4,7 miljoner fondbyten under 2010 och antalet inloggningar på personligt konto var 48 miljoner.

Som nämns ovan och som visas i diagram 1 har antalet fondbyten ökat markant över tid. Under 2010 kan man dock notera att ökningen av antalet fondbyten har mattats av jämfört med 2009. Under 2010 ökade antalet fondbyten med 5 procent, medan ökning under 2009 var 41 procent. En stor del av fondbytena kan tillskrivas de förvaltningsföretag som under senare år regelbundet genomför fondbyten åt sina kunder. Ca 3 miljoner, eller drygt 55 procent av samtliga fondbyten under 2010 uppskattas ha genomförts genom något förvaltningsföretag. Den ljusare linjen i diagram 1 visar antalet pensionssparare som står för det totala antalet fondbyten i systemet.

Enligt den nybildade branschorganisationen Sveriges Pensionsförvaltares förening, SvePen, förvaltar organisationens medlemmar premiepensionen för 630 000 kunder.⁵ Pensionsmyndigheten bedömer att därutöver finns ytterligare ca 20 000 sparare som anlitar rådgivnings- och förvaltningstjänster av företag som inte ingår i SvePen.

⁵ Medlemmar i SvePen är Swedbank, Indecap, Prognosia, Svensk Fondservice, Monetar Pensionsförvaltning och Solidar Fondservice.

Diagram 1: Antal fondbyten, antal unika pensionssparare som byter fonder per år inom premiepensionssystemet.

7 Läget i de statliga alternativen

Sammanlagt är drygt 110 miljarder kronor placerade i något av de statliga förvaltningsalternativen den 31 december 2010. Huvuddelen är placerat i Såfa, medan drygt 237 miljoner kronor är placerade i de övriga statliga alternativen, varav 200 miljoner kronor finns i fondportföljerna och 37 miljoner kronor i de underliggande ränte- och aktiefonderna.⁶

Det totala antalet pensionssparare med placeringar i de statliga förvaltningsalternativen uppgår till 2,7 miljoner och i stort sett alla har Såfa. Närmare 2 600 sparare har valt någon av fondportföljerna och 1 100 har valt räntefonden eller aktiefonden.

Värdeutvecklingen för placeringar i Såfa är högre, jämfört med fondtorget⁷

Under 2010 har Såfa en högre värdeutveckling, 14,8 procent, jämfört med den genomsnittliga avkastningen på fondtorget, 10,9 procent. Värdeutvecklingen för hela fondrörelsen, dvs. inkl. Såfa och fondtorget, är 12,1 procent.

⁶ Här avses enbart de medel som spararna placerar direkt via Pensionsmyndighetens fondtorg i de underliggande ränte- och aktiefonderna, 37 miljoner kronor. Totalt är drygt 110 miljarder kronor placerade i dessa fonder.

⁷ Källa till stycket är Pensionsmyndighetens rapport Premiepensionen – Pensionsspararna och pensionärerna – så gick det 2010.

Sedan starten av premiepensionssystemet fram till slutet av år 2010 uppgår avkastningen till 17,6 procent för Såfa (och Premiesparfonden) och 15,0 procent för fonderna på fondtorget.⁸

Pensionsspararnas placeringar

Spararna i Premiesparfonden och Premievalsfonden är i Såfa. I stort sett alla sparare som har sina premiepensionsmedel placerade i Premiesparfonden och Premievalsfonden strax före införandet av det nya statliga utbudet, lät sina medel föras över till Såfa. Tabell 1 visar pensionsspararnas placeringar den 8 maj, respektive den 31 december 2010. Inga större förändringar sker mellan de två tidpunkterna. Av de drygt 2,4 miljoner sparare som har Premiesparfonden i maj har 98 procent sina placeringar i Såfa vid årsskiftet. Av dem som lämnat Premiesparfonden (eller Såfa) har ca 870 sparare placerat pensionsmedlen i någon av fondportföljerna, medan 49 000 sparare har placerat på fondtorget. Av dem som gått ut på fondtorget har 210 sparare valt någon av Sjunde AP-fondens underliggande fonder.

I normalfallet utgjorde Premiesparfonden 100 procent av en premiepensionsportfölj, eftersom inte fonden kunde kombineras med andra fonder. För en grupp sparare utgjorde dock Premiesparfonden endast en del av portföljen.⁹ Denna grupp uppgick till närmare 100 000 sparare den 8 maj. I stort sett alla dessa sparare lät sina medel flyttas över till Såfa. Det innebär att en del av deras portfölj har en generationsfundsprofil. Den övervägande delen av dessa sparare har kvar Såfa i portföljen vid årets slut.

Tabell 1 visar att i maj har närmare 92 000 pensionssparare Premievalsfonden och i slutet av året har närmare 93 procent av dem sina medel i Såfa och ca 170 sparare har någon av fondportföljerna. Av de sparare som är på fondtorget den 31 december hade drygt 6 200 sparare Premievalsfonden i maj. I den senare gruppen är det ca 210 som valt någon av Sjunde AP-fondens underliggande fonder.

⁸ Startdatum för premiepensionssystemet är här satt till 2000-12-13. Vid detta datum var alla pensionsrätter placerade i fonder vid första valet år 2000.

⁹ Dessa sparare har tidigare haft en fond på fondtorget men som har avslutats. Pensionsmedlen har då överförts till Premiesparfonden eftersom spararen inte har placerats medlen i någon annan fond på torget och Pensionsmyndigheten har inte kunna placera medlen i en likvärdig fond os den tidigare förvaltaren.

Tabell 1: Pensionsspararnas placeringar den 8 maj och den 31 december 2010, antal individer.

	Placering 8 maj 2010, antal		Placering 31 december 2010						
			Fondportföljer			Fondtorget			
			SÅFA Överförda	SÅFA Aktivt val	Försiktig	Balanserad	Offensiv	AP7 Räntefond	AP7 Aktiefond
Premiesparfonden	2 486 286	2 435 968	227	251	264	354	65	143	49 014
Premievalsfonden	91 907	85 117	179	26	68	77	44	167	6 229
Fondtorget	33 546*	29 621**	1 650	325	619	656	125	550	
Summa	2 578 193	2 550 706	2 056	602	951	1 087	234	860	55 243

*Det finns ca 3,2 miljoner pensionssparare på Pensionsmyndighetens fondtorg den 8 maj 2010. Här anges enbart det antal sparare som är på fondtorget den 8 maj, dvs. 33 546 sparare, men som har något av de statliga alternativen den 31 december 2010.

**Antal sparare som på grund av fondavslut har fått sina medel överförda till Såfa. Spararna har tidigare haft en fond på fondtorget som avslutats, och de har inte aktivt placerat om den delen av portföljen. Pensionsmyndigheten inte kunnat placera medlen i en likvärdig fond hos den tidigare förvaltaren och då har pensionsmedlen i den avslutade fonden förts över till Såfa.

Anmärkning: De ca 178 000 nysparare som placeras i Såfa eller gör ett aktivt val under 2010 ingår inte i tabellen.

Ett fåtal sparare väljer Såfa aktivt

Det är ca 2 100 sparare som väljer Såfa aktivt och har kvar fonden vid årets slut. Av dessa aktiva väljare är det ca 80 procent som kommer från Pensionsmyndighetens fondtorg.

Utfliödet ur Premiesparfonden och Såfa går till fondtorget

Under 2010 lämnade närmare 106 000 pensionssparare de förvalda alternativen, varav drygt 49 000 lämnade Premiesparfonden och drygt 57 000 lämnade Såfa. Det kan jämföras med de drygt 130 000 sparare som lämnade Premiesparfonden under 2009. Sedan starten av premiepensionssystemet har antalet sparare som årligen lämnar det förvalda alternativet ökat kontinuerligt, med undantag för under den finansiella krisen 2008 och under 2010 då antalen sjönk.

Av de sparare som lämnat Såfa är det 63 procent som anlitar rådgivnings- eller förvaltningsföretag för att sköta premiepensionsportföljen.¹⁰

Som nämns inledningsvis i promemorian så observerar vi inte var spararna har sina placeringar mellan den 8 maj och den 31 december. Vi ser exempelvis inte om en sparare lämnar Såfa den 9 maj och väljer något annat investeringsalternativ för att sedan flytta tillbaka sina pensionsmedel till Såfa före den 29 december. Det är dock konstaterat att rörligheten i Såfa är låg.

¹⁰ Uppgiften är en uppskattning av andelen sparare som anlitar rådgivnings- och förvaltningstjänster för att sköta premiepensionsportföljen, eftersom Pensionsmyndigheten inte vet vilka individer det är som anlitar dessa tjänster. Notera att vi bara har uppskattat andelen sparare som lämnat Såfa under året och som numera anlitar rådgivnings- eller förvaltningstjänster. Vi har inte gjort någon uppskattning av andelen sparare som anlitar någon av tjänsterna och lämnat Premiesparfonden under 2010..

98 procent av nyspararna går till Såfa

I stort sett samtliga nysparare som kom in i premiepensionssystemet under 2010 fick sina pensionsmedel placerade i Såfa, drygt 98 procent av de 178 000 spararna.¹¹ Ett 50-tal valde någon av fondportföljerna. Av de närmare 2 procent som placerade medlen på fondtorget valde tre sparare någon av de underliggande fonderna.

64 procent av inflödet till fondportföljerna kommer från fondtorget

De tre statliga fondportföljerna är Försiktig, Balanserad samt Offensiv och de har olika risknivåer. Som tidigare nämnts är det drygt 2 600 sparare som valt någon av portföljerna, varav 600 har pensionsmedlen i Försiktig, 950 har placeringarna i Balanserad och 1 100 har portföljen Offensiv.

Ca 64 procent av de sparare som har någon av fondportföljerna den 31 december, hade placeringarna på fondtorget tidigare under året.

Egenskaper hos pensionsspararna

I detta avsnitt beskrivs pensionsspararna med de statliga förvaltningsalternativen utifrån kön, ålder, kontobehållning, inkomst och antal fondbyten per år. De mått som anges är andel och medelvärden. Uppgifterna är baserade på totala antalet individer i premiepensionssystemet. En del beräkningar är baserade på ett fåtal individer, vilket innebär att måtten är känsliga för små variationer i beräkningsunderlaget.

Något fler män än kvinnor har de statliga alternativen

I maj är andelen män med placeringar i Premiesparfonden 51 procent, vilket återspeglas i Såfa vid utgången av året, se tabell 2. Det är också en något större andel män än kvinnor som aktivt valt Såfa, 51 procent. Likaså är det en större andel män som valt någon av fondportföljerna och någon av de underliggande fonderna, 56 procent och 63 procent.

Det är ungefär lika många kvinnor och män som omfattas av premiepensionssystemet som helhet.

Tabell 2: Andel män, genomsnittsvärden för ålder, kontobehållning och inkomst bland spararna i det statliga utbudet och på fondtorget i premiepensionssystemet, 31 december 2010.

	Såfa	Såfa aktivt val	Fond- portföljer	Underliggande fonder	Fondtorget**
Andel män, %	51	51	56	63	50
Ålder	41	48	44	45	50
Kontobehållning, kr	45 300	90 400	72 100	98 100	83 200
Inkomst, kr*	172 400	285 900	253 600	300 000	289 900

*Den pensionsgrundande inkomsten.

**Här avses samtliga pensionssparare på fondtorget, sammanlagt 3,2 miljoner sparare.

¹¹ Här avses de sparare som för första gången fick möjlighet att aktivt välja placeringsform i premiepensionssystemet. Denna möjlighet fick de redan i december 2009, men eftersom information från Pensionsmyndigheten skickas ut först under våren 2010 är det mycket få sparare som känner till valmöjligheten och gör något aktivt val före informationsutskicket.

2011-05-31

Relativt unga sparare har Såfa

Det är relativt unga sparare som har sina placeringar i Såfa, den genomsnittliga åldern är 41 år, se tabell 2. De sparare som aktivt valt Såfa är i genomsnitt äldre, 48 år. Det kan jämföras med den genomsnittliga åldern på spararna, inkl. pensionärer, på Pensionsmyndighetens fondtorg som är 50 år.

Den främsta förklaringen till den lägre medelåldern bland spararna i Såfa är att en stor del av kapitalinflödet till förvalsalternativet kommer från förstagångsspararna, nyspararna, och dessa sparare är oftast unga. Eftersom nyspararna som längst har arbetat i ett år så har de i regel små belopp att placera. De sparare som lämnar förvalsalternativet och går ut på Pensionsmyndighetens fondtorg gör det när de har större behållningar på kontot och denna grupp sparare är i genomsnitt äldre.¹²

Som tabell 2 visar är genomsnittsåldern för dem som valt någon av fondportföljerna och någon av de underliggande fonderna 44 år respektive 45 år. Genomsnittsåldern är lägre bland de sparare som har portföljen Offensiv, jämfört med spararna med portföljerna Balanserad och Försiktig. Genomsnittsåldern bland spararna med den underliggande aktiefonden är 45 år medan motsvarande ålder bland dem som har räntefonden är 47 år.

Det finns ca 777 000 pensionärer i premiepensionssystemet och de utgör ca 12 procent av premiepensionsspararkollektivet. Ca 34 procent av dem har sina pensionsmedel i det statliga utbudet och i stort sett alla dessa har medlen placerade i Såfa. Drygt 200 pensionärer har valt någon av fondportföljerna och närmare 60 pensionärer har valt de underliggande ränte- eller aktiefonderna.

Lägre genomsnittlig kontobehållning bland spararna som har Såfa

Som framgår av tabell 2 ovan har de sparare som valt någon fondportföljerna eller någon av de underliggande ränte- och aktiefonderna i genomsnitt större behållningar på sina premiepensionskonton, jämfört med spararna som har Såfa. Den genomsnittliga kontobehållningen i Såfa är 45 300 kronor, medan den är 72 100 kronor i fondportföljerna och 98 100 kronor i de underliggande fonderna. Förklaringen till att kontobehållningarna är lägre i Såfa är att det främst är unga sparare som har sina placeringar i Såfa, de har inte varit på arbetsmarknaden lika länge och därför inte tjänat in lika mycket i pensionsrätter. De sparare som aktivt har valt Såfa har däremot en högre genomsnittlig kontobehållning, 90 400 kronor, jämfört med övriga sparare, med undantag för de sparare som har någon av de underliggande fonderna.

Lägre genomsnittlig inkomst bland spararna i Såfa

Som nämns ovan är det främst unga sparare som har Såfa, vilket innebär att de inte har varit aktiva på arbetsmarknaden under någon längre tid. Det är i sin tur en förklaring till att denna grupp av sparare inte har så höga inkomster, i genomsnitt ca 172 400 kronor.¹³

¹² Pensionsmyndighetens rapport Premiepensionen – Pensionsspararna och pensionärerna – så gick det 2010.

¹³ Det är genomsnittet för den pensionsgrundande inkomsten som avses.

Som också nämnts tidigare är att de sparare som lämnar förvalsalternativet och går ut på myndighetens fondtorg är äldre och har då i regel högre inkomster, jämfört med dem som har kvar Såfa i portföljen. Detta mönster överensstämmer när vi ser på den genomsnittliga inkomsten bland de sparare som valt Såfa aktivt, någon av fondportföljerna eller de underliggande fonderna. Deras genomsnittliga årsinkomster uppgår till 285 900, 253 600 kronor respektive 300 000 kronor. I sammanhanget kan också nämnas att snittinkomsten bland spararna på fondtorget är 289 900 kronor.

Låg aktivitet bland sparare som aktivt väljer det statliga utbudet
 Det är närmare 5 800 pensionssparare som aktivt har valt Såfa eller något av de övriga statliga förvaltningsalternativen, se tabell 3. Närmare 4 000 av dem, eller 68 procent, har i genomsnitt gjort färre än ett fondbyte per år sedan de kom in i premiepensionssystemet. Ca 21 procent har gjort upp till tre fondbytten per år och 11 procent har gjort fler än tre fondbytten per år sedan inträdet i systemet.

Tabell 3: Genomsnittligt antal fondbytten per år sedan inträdet i premiepensionssystemet, bland de sparare som aktivt valt något av de statliga förvaltningsalternativen, antal sparare 31 december 2010.

Statliga Förvaltningsalternativ	Fondbyte < 1	Fondbyte 1 - 3	Fondbyten > 3	Summa
Såfa	1415	442	199	2 056
<i>Fondportföljer</i>				
Försiktig	447	111	43	602
Balanserad	696	193	62	951
Offensiv	742	230	116	1087
<i>Underliggande</i>				
Räntefond	168	49	17	234
Aktiefond	482	200	178	860
Summa	3 950	1 225	614	5 790

Främst unga anlitar rådgivnings- och förvaltningstjänster

Av de sparare som antas anlita rådgivnings- och förvaltningstjänster för att sköta sin premiepensionsportfölj är ca 51 procent kvinnor, se tabell 4. De som anlitar dessa tjänster är relativt unga, i snitt 37 år, jämfört med både snittet i Såfa, 41 år, och på fondtorget, 50 år. Deras kontobehållning är i genomsnitt 61 900 kronor, vilket är högre än den genomsnittliga kontobehållningen i Såfa, 45 300 kronor men lägre än för spararna på myndighetens fondtorg, 83 200 kronor.

Det framgår även av tabellen att de kvinnor som anlitar någon av tjänsterna i snitt har lägre kontobehållning och inkomst, jämfört med motsvarande grupp män.

2011-05-31

Tabell 4: Andel män och kvinnor, genomsnittsvärden för ålder, kontobehållning och inkomst bland de premiepensionssparare som anlitar rådgivnings- och förvaltningstjänster, 31 december 2010.

	Andel, %	Ålder	Kontobehållning, snitt i kr	Inkomst, snitt i kr*
Alla		37	61 900	251 000
Män	49	37	68 100	273 700
Kvinnor	51	37	56 000	229 600

*Den pensionsgrundande inkomsten.

8 Pensionsmyndighetens kommentarer till utvecklingen i det statliga utbudet och aktiviteten på fondtorget

Förväntat att få sparare aktivt väljer det statliga utbudet

Lägesbeskrivningen visar att det är få pensionssparare som aktivt har valt något av de statliga alternativen, sammanlagt ca 5 800 sparare. För Pensionsmyndighetens del var detta ett förväntat utfall eftersom det är relativt få pensionssparare som aktivt byter fonder på egen hand i premiepensionssystemet. Under 2010 bytte ca 10 procent av spararna på fondtorget fonder på egen hand, medan 18 procent anlidade förvaltnings- eller rådgivningstjänster för att sköta premiepensionsportföljen. Ca 48 procent av spararna på fondtorget har aldrig bytt fonder i portföljen. Dessutom var den information som gick ut till pensionsspararna i samband med införandet av alternativen inte av den omfattning och karaktär som skulle behövas för att generera en beteendeförändring hos spararna.

Information har en begränsad effekt på beteendeförändringar

Pensionsmyndighetens uppfattning är att information har ett stort värde i sig och att det är av vikt att myndigheten ger information till pensionsspararna om premiepensionssystemet i sin helhet, valmöjligheterna på fondtorget och möjligheten att välja de statliga alternativen på myndighetens webbplats. Det är också viktigt att informationen är av hög kvalitet.

Pensionsmyndigheten arbetar med att förbättra informationen till pensionsspararna i flera avseenden, bl. a. när det gäller information på myndighetens webbplats men också i massmedia, via betalda annonsutrymmen och debatter. Den information som Pensionsmyndigheten går ut med till pensionsspararna är objektiv och neutral och syftar till att spararna lätt ska kunna förstå hela pensionen och göra medvetna val. Myndigheten utvecklar för närvarande ett beslutsstöd för fondval, Fondtorgsguiden, för att underlätta valsituationen för de sparare som vill vara aktiva på fondtorget och vänder sig till myndigheten för att få vägledning. Myndigheten ger inte några konkreta besked till spararna om vilka fonder han eller hon bör välja.

Pensionsmyndighetens, och dåvarande Premiepensionsmyndighetens (PPM), erfarenheter av informationskampanjer om premiepensionssystemet är att det krävs

mycket stora informationsinsatser för att få effekt – och ofta är effekten övergående. Det krävs kontinuitet och systematik för att nå bestående beteendeförändringar. För att beteendet ska ändras måste spararnas attityd, i detta fall deras intresse och engagemang för premiepensionen, påverkas.

Ett exempel på en omfattande informationsinsats som lyckades påverka pensionsspararna men där effekten var övergående är den som genomfördes i samband med det första valet i premiepensionssystemet. Inför detta första val var PPM:s uppdrag att få så många sparare som möjligt att göra ett aktivt val av fonder. Myndighetens budskap var relativt konkret, var aktiv och välj fonder. Myndighetens kostnad för kampanjen uppgick till minst 150 miljoner kronor och resultatet blev att 67 procent av spararna gjorde ett aktivt fondval.

Kampanjen vid detta första val hade draghjälp från massmedia och den privata marknaden, såsom banker och försäkringsbolag. Den privata marknaden satsade stora resurser för att marknadsföra sina fonder, en försiktig uppskattning är 150 miljoner kronor.

Efter det första valet sjönk andelen pensionssparare som gör ett aktivt val vid inträdet. Som nämns tidigare i promemorian är det numera knappt 2 procent som placerar på fondtorget i samband med det första valet. Av de sparare som är på fondtorget är det 48 procent som aldrig bytt fonder, vilket betyder att de inte aktivt har ändrat risknivån i portföljen för att återbalansera till den en gång valda nivån, eller anpassa risknivån till nya förhållanden, exempelvis att det är kortare tid kvar till pensionen.

Året efter det första valet ändrades PPM:s informationsuppdrag till att spararna skulle göra ett medvetet val. Det medförde att myndighetens budskap till spararna blev mer allmänt hållet. Från år 2002 – 2009 var myndighetens uppdrag att ge information till spararna. Pensionsmyndighetens nuvarande uppdrag är att ge pensionsspararna goda möjligheter att bedöma sin samlade framtida pension och vad som påverkar den.

De resurser som PPM respektive Pensionsmyndigheten har satsat på efterföljande kampanjer är inte i närheten av omfattningen vid första valet.

Pensionsmyndigheten bedömer att uppskattningsvis 65 procent av de aktiva pensionsspararna på fondtorget anlitar förvaltnings- eller rådgivningstjänster för att sköta premiepensionsportföljen. De företag som erbjuder dessa tjänster marknadsför sig direkt till pensionsspararna genom exempelvis telefonförsäljning och personligt möte. Generellt har företagen ett konkret och produktinriktat budskap till sina kunder och satsar relativt lite resurser på allmänt hållet information.

Utvecklingen av marknaden för förvaltnings- och rådgivningstjänster för premiepensionen visar att det är lättare att påverka och få pensionsspararna att agera om budskapet är konkret och produktinriktat samt om budskapet förmedlas med personlig kontakt.

En förklaring till varför Pensionsmyndighetens budskap till pensionsspararna är allmänt hållet och inte är produktinriktat är att det finns en gränsdragning mellan rådgivning och information. Denna gränsdragningsproblematik är en återkommande fråga för Pensionsmyndigheten vid utformningen av myndighetens information och vägledning till pensionsspararna. Problematiken har tidigare belysts i Statskontorets rapport Statens ansvar och åtaganden inom premiepensionssystemet (2007:5).

En slutsats som kan dras är att det visserligen är möjligt att förbättra spararnas kunskap om premiepensionssystemet vilket eventuellt – men högst osäkert – skulle påverka deras investeringsbeteende, men att det krävs omfattande och mycket kostnadskrävande insatser för att få ett sådant resultat. Det är naturligt att ju enklare och mer tydligt ett budskap är och ju mer direkt det förmedlas till pensionsspararen, desto större är sannolikheten att spararens investeringsbeteende påverkas.

Varför är det så få pensionssparare som är aktiva på egen hand?

Pensionsmyndigheten har inte gjort någon närmare analys om varför det är relativt få pensionssparare som är aktiva på fondtorget på egen hand. Däremot visar undersökningar och forskning att kunskapsbrist och komplexiteten är vanliga förklaringsfaktorer till varför många sparare inte aktivt väljer portfölj eller själva förvaltar portföljen.

EU:s undersökning om individers beslut vid köp av konsumentrelaterade investeringstjänster (2010)¹⁴ visar att marknaderna för försäljning av finansiella produkter ("investments, pensions and securities") inom EU generellt fungerar dåligt och ger sämst utfall bland de 50 undersökta konsumentmarknaderna. I undersökningen är utfallet för Sverige ungefär lika dåligt som inom övriga EU-länder.

De förklaringar som tas upp till varför marknaden för finansiella tjänster fungerar dåligt är bl. a. att det är svårt för konsumenterna att göra relevanta jämförelser av produkter och tjänster som erbjuds av olika försäljare samt att konsumenterna har mycket lågt förtroende för att leverantören eller försäljaren respekterar regelverket för konsumentskydd. Konsumenternas oförmåga att ta vara på fördelarna som finns på marknaden beror på begränsade kunskaper på det finansiella området och asymmetrisk information. Undersökningen visar att även konsumenter som har tillgång till relevant information och är ekonomiskt sinnade inte klarar av att ta vara på fördelarna. Ofta har konsumenterna begränsat med tid för att fullt förstå de komplexa produkterna. Samtidigt finns det en övertro på magkänsla och råd från experter, vilket också begränsar konsumenternas förmåga att reflektera rationellt vid val av finansiella produkter.

Propositionen Ändringar i premiepensionssystemet (prop. 2009/10:44) redogör för de generella slutsatserna inom forskningsområdet behavioral finance. Slutsatserna visar att när människor ställs inför komplexa beslut utan snabb återkoppling av resultatet, som exempelvis val av premiepensionsportfölj, så tenderar en stor andel att bli passiva och inte göra ett aktivt val för att de tycker att det är för svårt. Andra som gör ett aktivt val tenderar att basera sina placeringsval på förenklade beslutsregler som ger brister i diversifieringen av portföljen, t. ex. man placerar en alltför stor andel av sina tillgångar i sitt eget land (home bias), vilket kan leda till ett sämre utfall än det förväntade. Propositionen konstaterar att det krävs både kunskaper och engagemang för att förvaltningen av premiepensionsportföljen ska bli bra, och att det just är bristande kunskaper och ointresse som är de vanligaste förklaringarna till varför spararna inte gör ett aktivt val på fondtorget.

¹⁴ Consumer Decision-Making in Retail Investment Services: A Behavioural Economics Perspective, Final Report, November 2010.

De två forskarna Thaler och Sunstein (2009) har studerat utformningen av bl. a. fonderade obligatoriska pensionssystem.¹⁵ De menar att de fel som människor gör, vid exempelvis val av premiepensionsportfölj, är i stor utsträckning systematiska och förutsägbara. Det innebär att de med bra hjälp kan fatta bättre beslut utan att begränsa deras handlingsfrihet. Forskarnas utgångspunkt är att människor bör ha rätt att fatta sina egna beslut men att utformningen av valsituationen bör göras med målet att maximera den enskildes välfärd. Detta uppnås enligt forskarna genom att valsituationen utformas på ett sätt som ökar chansen för den enskilde att göra ett klokt val. Enbart information för att underlätta valsituationen ger inte önskat resultat.

Forskarna visar att ett sätt att underlätta valsituationen för pensionsspararna är att ha ett väl utformat förvalsalternativ, såsom premiepensionssystemet har genom Såfa. Såfa fångar upp dels de sparare som av olika skäl är svåra att nå med information om premiepensionssystemet, dels de sparare som inte vill vara aktiva på Pensionsmyndighetens fondtorg på grund av exempelvis låga kunskaper och lågt engagemang för förvaltning av pensionsportföljen. Såfa är dessutom valbar så de sparare som är på fondtorget men som av någon anledning inte längre vill sköta premiepensionsportföljen själva har möjlighet att få ett bra statligt förvaltningsalternativ. Premiepensionssystemet har dock inte någon inbyggd mekanism för att nå de sparare som är på fondtorget men som aldrig aktivt justerar portföljinhållet trots längre perioder med låg avkastning. Enligt en pågående studie visar forskarna Dahlquist och Martinez (2011) att de pensionssparare i premiepensionssystemet som inte reagerar på den historiska avkastningen i den valda premiepensionsportföljen, dvs. byter fonder med dålig värdeutveckling, riskerar att få en sämre premiepension.¹⁶

I den allmänna debatten om hur förutsättningarna för pensionsspararna skulle kunna förbättras nämns ofta utbildning i finansiell ekonomi som en lösning. Enligt Sy (2011) visar forskning att utbildning i investering i finansiella produkter inte har några förutsättningar att höja kunskapen hos genomsnittsindividen i tillräcklig utsträckning för att han eller hon ska kunna bli en bra investerare.¹⁷ Det finns också forskning som indikerar att kostnaderna för sådan utbildning är så pass höga att de raderar ut eventuella fördelar. Det har visat sig att utbildning för att klara av komplexa finansiella beslut tenderar att öka tron på den egna förmågan utan att öka den egna faktiska förmågan, vilket leder till försämrat investeringsutfall.

Fortsatta utmaningar

Det statliga utbudet med Såfa och färdiga fondportföljer infördes för att lagstiftaren ansåg att premiepensionssystemet var i behov av att i större utsträckning anpassas till pensionsspararnas kunskaper och engagemang. Såfa är i första hand anpassad till de sparare som inte vill vara aktiva på myndighetens fondtorg. Såfa är valbar och är

¹⁵ Richard H Thaler och Cass R Sunstein (2009), *Nudge - Improving decisions about health, wealth and happiness*.

¹⁶ Magnus Dahlquist och José Vincente Martinez, *Investor inattention: A hidden cost of choice in pensions plans?*, March 21, 2011. Studien baseras på data från premiepensionssystemet för åren 200 – 2008 och håller på att uppdateras med åren 2009 samt 2010.

¹⁷ Wilson Sy, *Redesigning choice and competition in Australian superannuation*, Rotman International Journal of Pension Management, vol. 4, Spring 2011.

därför även till för de sparare vars engagemang för premiepensionen varierar över tid. Det framgår av propositionen Ändringar i premiepensionssystemet (prop. 2009/10:44) att lagstiftaren med denna valbarhet avser dels att uppmuntra spararna att gå ut på fondtorget eftersom det finns möjlighet att gå tillbaka till det statliga förvalsalternativet om spararen inte längre vill sköta förvaltningen av premiepensionsportföljen själv, dels att erbjuda ett placeringsalternativ till de sparare som är på fondtorget men som för tillfället inte är intresserade av att sköta portföljen själv. De statliga fondportföljerna infördes för att underlätta för de sparare som vill vara aktiva i val av risknivå, men inte vill sköta portföljen själv, och är ett komplement till de privata rådgivnings- och förvaltningsföretagen.

Utifrån den information som gick ut till pensionsspararna i samband med införandet av de nya statliga produkterna och utifrån att det är relativt få sparare som aktivt valt någon av dessa produkter är det mycket troligt att det stora flertalet sparare på fondtorget inte känner till det nya utbudet.

Pensionsmyndigheten konstaterar att det finns en stor grupp passiva pensionssparare på myndighetens fondtorg, dvs. de sparare som har haft en egen vald portfölj under en längre tid utan att aktivt förändra portföljsammansättningen, trots längre perioder med låg avkastning i portföljen. Denna grupp av sparare riskerar därför att få en låg premiepension. Pensionsmyndigheten anser att det ingår i myndighetens uppdrag att ge stöd till denna grupp av sparare. Det kan också ifrågasättas om de sparare som gjorde ett aktivt val vid inträdet i premiepensionssystemet år 2000, men därefter inte bytt fonder, hade tillräckliga kunskaper för att förstå vilket engagemang som behövs för att förvalta en premiepensionsportfölj. Det kanske hade varit bättre för många av dem om de låtit sina medel placeras i förvalsalternativet.

För att ge stöd till pensionsspararna i form av information bedömer Pensionsmyndigheten att informationen får bäst effekt om budskapet är så enkelt och tydligt som möjligt, t. ex. vill spararen vara på fondtorget så bör han eller hon vara aktiv, och om spararen inte vill vara aktiv så bör han eller hon välja Såfa. Pensionsmyndighetens nuvarande roll är att vara en objektiv och neutral informatör i frågor som rör val av fonder, avgifter och avkastning. Myndigheten behöver därför undersöka bl. a. huruvida ett så konkret budskap är att ses som individuell rådgivning och om det strider mot konkurrensneutralitet.

Pensionsmyndigheten arbetar för att göra det enklare för pensionsspararna att förstå, förutse och kunna påverka sin pension. Myndigheten kommer därför att arbeta vidare med att ta fram strategier som förbättrar möjligheterna för pensionsspararna att göra medvetna val och förvalta premiepensionen. I det arbetet ingår att överväga innehållet i den information som ska lämnas till spararna, informationens omfattning, kontinuitet och kostnadseffektivitet, samt att ta fram indikatorer som kan mäta resultaten av informationen till spararna. Det ingår också att närmare undersöka var gränsen går mellan information och rådgivning, samt om det finns situationer där myndighetens information och budskap kan strida mot konkurrensneutralitet. Pensionsmyndigheten kommer också att ta reda på mer om vad forskningen inom olika områden visar om dels hur spararnas valsituation kan förbättras, dels informationens förmåga att vägleda pensionsspararna till att göra medvetna val och ge spararna tillräckliga kunskaper för att förvalta sin premiepensionsportfölj.

2011-05-31

18 (18)
Dok.bet. PID112640
Version 0.1
Dnr/ref. Ver 2011-167

Detta ärende har beslutats av generaldirektören Katrin Westling Palm efter föredragning av analytikern Inger Johannisson. I ärendets slutliga handläggning har även enhetschefen Gudrun Ehnsson deltagit.

Katrin Westling Palm

Inger Johannisson